

8L
461
E692
Ent

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSE ENTOMOLOGISCHE VERENIGING

ISSN 0013-8827. Officiële afkorting (World List): Ent. Ber., Amst.

Deel 46

1 november 1986

No. 11

Adres van de Redactie:

B. J. LEMPKE, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam — Nederland

B. J. LEMPKE & J. H. STOLK, Een interessante nieuwe vorm van *Deilephila elpenor* (Linnaeus) (Lepidoptera: Sphingidae): 157; J. T. de JONGE, Opmerkelijke insekten in en om gebouwen in 1985: 159; S. A. ULENBERG, L. J. W. de GOFFAU, A. van FRANKENHUYZEN & H. C. BURGER, Bijzondere aantastingen door insekten in 1985: 163; LITERATUUR: 158, 162, 171.

Een interessante nieuwe vorm van *Deilephila elpenor* (Linnaeus) (Lepidoptera: Sphingidae)

door

B. J. LEMPKE & J. H. STOLK

Instituut voor Taxonomische Zoölogie (Zoölogisch Museum), Amsterdam

ABSTRACT. — An interesting new form of *Deilephila elpenor* (Linnaeus) (Lepidoptera: Sphingidae). From hundreds of caterpillars feeding on Willowherb (*Chamerion angustifolium* (L.) Holub) near Lunteren (prov. of Gelderland) in 1984 a hundred were collected from which 98 moths were bred. Two of these, a ♂ and a ♀, exhibited an abnormal coloration: all colours, except white, on upper and under side are much darker, especially the red tints, black bases of hind wings much extended, dark reddish blotch at under sides of bases of fore wings black. The new form is named f. *tristis*.

In de loop van 1984 trof J. H. Stolk bij zijn woonplaats Lunteren een groot kaalkapterrein aan dat geheel begroeid was met Wilgeroosjes (*Chamerion angustifolium* (L.) Holub). Daarop bevonden zich honderden rupsen van het Avondrood (*Deilephila elpenor*), waarvan 100 werden meegenomen. Daarvan bleek later één geparasiteerd te zijn en één pop was gestorven,

Fig. 1. *Deilephila elpenor*. Links normale vorm, ♂, Valkenburg (Lbg), 18.VI.1964; rechts f. *tristis*, ♀, Lunteren, 12.V.1985; beide iets verkleind. Foto's J. Huisenga.

maar de andere leverden in 1985 98 fraaie vlinders. Daarvan waren 96 normaal van kleur en daar de verzamelaar alleen kweekt om het plezier daarvan kregen die de vrijheid.

Twee echter, een ♂ en een ♀, weken opvallend af. Alle kleuren (behalve wit) zijn verdonkerd, vooral rood en roze. Het zwarte wortelveld van de achtervleugels is vergroot en de roodachtige vlek aan de wortel aan de onderkant van de voorvleugels is zwart. Gezien het feit dat beide exemplaren praktisch identiek zijn (afgezien van de sexe-verschillen natuurlijk) lijkt het waarschijnlijk dat we met een erfelijke vorm te doen hebben. Maar dit is alleen te bewijzen door zo een vorm een paar generaties door te kweken en dat is makkelijker gezegd dan gedaan.

Overigens komen dergelijke vormen meer voor. Voorbeelden zijn de witte vorm van *Aglais urticae* (Linnaeus), de grijze van *Inachis io* (Linnaeus), de gele vormen van rode *Zygaena*-soorten en Arctiidae. In alle gevallen waarin ze doorgekweekt konden worden bleken ze recessief ten opzichte van de normale vorm te zijn.

In 1979 vermeldde Lempke een andere vorm van *D. elpenor*, namelijk f. *daubi* Niepelt. Bij deze ontbreekt elk spoor van rood, de voorvleugels zijn bont door duidelijk afstekende lichte tekening, de achtervleugels zijn geheel zwart en de onderkant is vrijwel geheel lichtbruin. We noemen de nieuwe vorm f. *tristis* wegens zijn sombere uiterlijk. De twee exemplaren bevinden zich in de collectie van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie te Amsterdam.

Tenslotte danken we de heer J. Huisenga voor de twee fraaie foto's.

LITERATUUR

Lempke, B. J., 1979. Interessante vormen van Lepidoptera uit Nederland. — *Ent. Ber., Amst.* 39: 103-107.

Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam.

Ieplaan 5, 6741 EK Luntenen.

KATALOG OVER DE DANSKE SOMMERFUGLE, 1985 (K. Schnack ed.). *Entomologische Meddelelser* 52 (2/3). 163 pagina's.

De catalogus bevat twee soorten gegevens: ten eerste een nieuwe naamlijst ter vervanging van die van 1976 en ten tweede een beknopt overzicht van het voorkomen van elke soort in de elf districten waarin het land verdeeld is.

De naamlijst wijkt natuurlijk belangrijk af van zijn voorganger. Ten eerste zijn er in de afgelopen 10 jaar veel nieuwe soorten voor de fauna ontdekt en ten tweede zijn vrij veel correcties in de nomenclatuur aangebracht. Maar wat het meest opvalt zijn de veranderingen in de systematiek, vooral in die van de Microlepidoptera. Op dit gebied heerst nog lang geen overeenstemming. Vergelijk de naamlijst van Leraut (1980) maar met die van Hodges (1983)! In de Deense lijst is getracht de nu meest gangbare meningen te volgen. Dat lijkt me in elk geval beter dan altijd maar in het oude te volharden en daardoor steeds verder achter te raken bij modernere inzichten.

De publikatie is een degelijk stuk werk waarmee de Deense collega's voorlopig weer voort kunnen. Slechts een enkele opmerking. Op p. 104 staat als soortnaam *Earias chlorana* (Linnaeus, 1761). Maar zowel in 1761 (*Fauna Svecica*, ed. 2: 343) als in 1767 (*Syst. Nat.*, ed. 12: 876) schrijft Linnaeus *P(h). Tortrix clorana* en dit is dan ook de juiste naam. Op de merkwaardige oplossing van de *secalis*-puzzel hoop ik nog terug te komen.

De voortreffelijke Deense catalogus kan besteld worden bij Apollo Books, Lundbyvej 36, D-5700 Svendborg, Denmark. Prijs DK 140 plus porto. — B. J. Lempke.